

P. 1095

franz

GORENJSKI PARTIZAN

GORENJSKI PARTIZAN

GLASILO GOR. ODREDA

ŠT. 7-8.

L. II.

IZHAJA VSAKIH 14 DNI.

ŠTAB GORENJSKEGA OKREDA
javljaja,

da se z ukazom Glavnega štaba NOV in PO Slovenije št.4 od 5.jan.inenovani za počastnike NOV in PO Slovenije tovariši:

v čin starejšega vodnika

Pustavrh Stanko, kon.kurirske stanice 5 G

Dušar Štefan, kon.kurirske stanice 3 G

Urh Milan, vodnik 2.voda 4.čete G.O.

Zakrajšek Franc, vodnik v 2.četi G.O.

Lotrič Janec, kon.kurirjev štaba G.O.

v čin vodnika

Lušina Ciril, desetar v 4.četi G.O.

Lakota Anton, vodnik 2.voda 2.čete G.O.

v čin mlajšega vodnika

Korošec Franc, desetar v 2.četi G.O.

Fister Anton, desetar v 4.četi G.O.

v čin desetarja

Pintar Jože, desetar v 2.četi G.O.

Politkovisar:

Kržišnik A.-Ljubo

Komandant:

Škraber Leopold-Vanja

Načelnik štaba:

Globočnik B.-Danjan

Niko Kovač

RDEČA ARMADA

Letošnji 23 februar je praznovala Sovjetska Zveza 25 letnico ustanovitve Rdeče Armade s posebnim navdušenjem, kajti v preteklem letu so bile dosežene njene največje zmage.

Sijajni zmagi, ki je bila izvojevana pred Stalingradom, se vsak dan pridružujejo nove ter večajo slavo Rdeče Armade, ki je v 26-em letu svojega obstoja pregnala sovražnika iz velikega predela sovjetske domovine. Samo še četrtno celotnega ozemlja, ki si ga je osvojila roparska sila udirača, je še zasužnjena. Toda doseženi uspehi jamčijo tudi zato, da bo sleđnji predel osvobojen in da bo vsej širni sovjetski zemlji zasijala svoboda, ki jo prinaša Rdeča Armada v svojem zmagovitem polētu proti tujcu, zasužnjevalcu sovjetskih narodov.

Sovjetski narodi so letošnjo obletnico Rdeče Armade, ki je ovenčena z lavoriki tolikih zmag, praznovali kot praznik posebnega ponosa, sreče in veselja.

Z narodi Sovjetske Zveze je ta praznik praznoval tudi ves svobodoljubni svet. Narodi Jugoslavije, posebno pa njena NOV so praznovali ta praznik z bratskimi čustvi hvaležnosti. Tudi mi, gorenski partizani, smo spoznali pomembnost zmag Rdeče Armade, ki z nami vred tolče istega sovražnika, ki je imel peklensko nakano, uničiti naša bratska naroda.

Ob veselju in ponosu se nam stavlja vprašanje, kako je bilo mogoče uničevati tako močnega sovražnika, kako je zmoglo ljudstvo Sovjetske Zveze, ki je vendar velika agrarna država, vzdrž-

žati nacistični naval, ki je bil organiziran iz naroda šoferjev, mehanikov, tehnikov, inžinerjev, in pruskih militeristov, ki so z vsemi sredstvi moderne tehnike hoteli uničiti vsak odpor miro ljubnih narodov.

Odgovor na to nam je lahak. Že ob prvih pojava Rdeče Armade, vojske delavcev in kmetov, opažimo njeno izredno udarnost. Iz rdeče gvardije, nastajajo brigade in divizije Rdeče Armade. Ta je že v svojem početku razbijala vse sovražnike nastajajoče socialistične države. Rdeča Armada zmaga istočasno nad nemškimi vojnimi silami v l. 1918. v bojih pri Pskovu in Narvi, kakor, tudi nad notrajnimi sovražniki, reakcionarnimi generali - Kolčakom, Wranglom ter nad intervencionisti na vzhodu.

To silno udarnost Rdeče Armade, si moramo pojasniti z dejstvom, da je to res ljudska armada, vdana narodu in prvoborneljica za njegovo pravico. Zato jo je ljudstvo ljubilo in podpiralo. Spomniti se nam je imperialistične carske Rusije, ki se je vzdževala na oblasti za ceno neprestanih krvoprelitij in strašnega terorja, ki je kopičil gnev tlačonih. Poslednji ruski car Nikolaj, že od svoje ženitve imenovan "krvavi car", je s svojo brutalnostjo dal usodni povod za boj med tlačitelji in tlačeni. Svoboda, kolikor jo despotizem sploh more dopuščati državljanom, je bila tako zatirana, da je le še orožje moglo odločati med oblastjo in ljudstvom. S stopnjevanjem krivic, se je stopnjeval odpor množic, ki so se začele dvigati z orožjem in se organizirale v prve borbene edinice, iz katerih je nastala - Rdeča Armada.

Ideja Lenina je bila tista sila, ki je gnala široke ljudske množice v boj za boljše bodočnost - sovjetskih narodov. Blagodatni, ki si jih je priborila Rdeča Armada s svojim junaštvom, ki so redek primer v zgodovini človeštva, je dala, Sovjetskim narodom najlepšo pobudo za izgradnjo svobodne države.

Druga važna osnova za uspehe današnje Rde-

če Armade je vzgoja, ki jo je dajala nova socialistična država vsem državljanom. Ne samo mladi na, za katero je bila vzakonjena šoloobveznost do 18 l. starosti, temveč vsi državljani, so dobivali vse pomoč v svojem izobraževanju. Osnovne so bile pokušne razstave, ki so jim prevažali z vozeletali do vsakoga najbolj oddaljenega predela široke sovjetske zemlje. Moremo trditi, da je sovjetska država nudila vsem državljanom najboljše pogoje za duševin napredek in za spoznavanje pridobitev novega časa.

Vzporedno z duhovno vzgojo, so se posvečale, vsa pažnja telesni vzgoji. Nešteta športna društva so skrbela za telesno vzgojo mladine in odraslih. Kot posebnost naj omenimo skakanje s padali, ki je postalo ljudski šport.

Skratka, pridobitve revolucij, ki jo je dokončno izvojevala Rdeča Armada, so v tem ljudstvu odprle širok vstop v znanost in umetnost. Vsako odkritje je takoj stopilo v službo celote in bilo najugodno je uporabljeno. Tako ljudstvo sprejemalo dobre zmag Rdeče Armade in so na vseh področjih zopet vzgajalo zenjo.

Nadaljnja važna osnova, iz katere izhaja uspešnost Rdeče Armade je socializirano gospodarstvo, ki se je razvilo v petletkah do splošno za vidljivih višin. Industrija in trgovina je hitro dosegla preusmeritev. Silno velik skok pa je bil napravljen v kmetijstvu, ker je namesto zastarele vasi nastala moderna kmetska produktivna za druga - kolhoz. Ta reorganizacija podeželja je prinesla tako ogromen napredek najširšim plastom naroda, da ga moremo smatrati kot popolen, prelom s starim svetom. Kmet je včeraj s primitivnim orodjem obdeloval zemljo in mu je bila edina pomožna sila ubogo živinče, je sedel za krmilo traktorja in automobila in upravljal moderno lokomobilo. Naziranje, da je bil v kapitalističnih državah človek suženj strojem, se je v Sovjetski Zvezi razblinilo, kajti tu je človek zadobil oblast nad strojem, ki odvzema težka bremena človeškim rokam.

Za zavarovanje ogromne države, je bilo potrebnih ogromnih sredstev. Bogastvo Sovjetske Zveze jih je dalo. Moderno gospodarstvo je omogočilo popolno mobilizacijo vseh sredstev za oborožitve, opremo in prehrano velike sovjetske vojske.

Prežeto z naprednimi idejami, sijajno vzgojeno in v najbolj urejenem gospodarstvu je živelo ljudstvo Sovjetske Zveze pred sedajno vojno.

L. 1941. so nacisti prav v času žetve navali-
li na zemljo svobode in napredka. S preseneče-
njem jim je uspelo odločiti boj za mejo v svo-
jo korist. Toda čim so orači zamenjali traktor-
je s tanki, so zaustavili napadalca, ga pričeli-
tolči in izganjati iz svoje zemlje. Rdeča Arma-
da je zrušila naval hitlerjevih fašistov, ter
ga nagnala v paničen beg proti zapadnim mejam,
Sovjetske domovine in še preko njih. Prežeta re-
sničnih vzorov, oprta na izobraženo ljudstvo in
zdravo gospodarstvo je zmogla to, česar svet
ni pričakoval: zmago nad imperialistično slo-
vni pruskimi nacističnimi militaristi.

Gorenjski partizani ji kličemo in čestitamo
in kličemo :

ZDRAVSTVUJ RDEČA ARMADA!

Nikdar sile na svetu ni take bilo,
ki bi Rdečo Armado zlomila,
z nami Stalin je naš in z železno roko
vođi k zmagi nas sam Vorošilov.

/Iz pesmi: Marš Vorošilova/

Oko III.btl.

Borba pod Stolom

Kakor vsak dan, tako se je tudi 21. januarja, podala naša zaseda na Smokuški vrh. Od tam je imela najlepšo priliko, da je opazila vsako sovražnikovo gibanje v dolini. Dopoldan je potekal mirno in nobene nevarnosti ni bilo videti, ki bi nam pretila. Kot ponavadi je drselo nekaj to vornih in osebnih avtomobilov po cesti.

Kmalu popoldne zagledamo že od precej daleč pet postav, ki so šle v smeri proti nam. Vođa z zasede ugotovi z dalnogledom, da gre za okupatorja. Zaseda stopi v zaklon ter čaka, da bi se sovrážnik približal. Naš mitraljezec si že mane roke od zadovoljstva in komaj že čaka trenutka ko mu bo dano znamenje za napad.

Ko stoji prvi le še par metrov pred mitraljezom, da vođa znak za otvoritev ognja. Od prvega okvirja je bil začet major, skozi desno ramo, da ga je pošlo na tla. Naši so bili prepričani, da je mrtev. Ker ni del sovražnik nobenega odpora jurišajo proti njemu, kar ga poženev beg. Tudi težko ranjeni se z največjo težavo dvigne toda že v naslednjem trenutku izgubi ravnotežje - omahne čez pot in zdrči po strmini do vznožja hriba. Tam so ga naložili na rešilni avto in odpeljali.

Hauptmanu je neki puškar prestrelil usta. Ostali trije so pobegnili. Njih sreča je bila, da so jim skale nudile dober zaklon.

V istem času je vodil proti taborišču operativni oficir dve mitraljezki trojki. Ko pridejo do rezervarja elektrarne Završnice, kateri je nad vasjo Moste, ugledajo zadnji nekaj švabov, kateri so skočili za tem stoječi most. Zelenci so vsuli na naše od več strani in to iz težkih mitraljezov. Naši so se znašli v težkem položaju. Kljub nobenemu zaklonu - sama planjava, ki naj bi po sovražnikovi volji postali grob na -

ših fantov. Tudi pramoč je bila velika. Nas je bilo 8, sovražnikov pa čez sto.

Rešitev naših je samo umik - a kako? Že začno Švabi jurišati proti našim, ko zapoje naša - Breča. Takoj se jih nekaj zvelj, kar je še ostalim vzelo pogum. Še par puškinih strellov nam pomaga, da smo se srečno priplazili do gozda, kjer smo lahko že svobodneje zadihali. Teši so bili, že daleč proč, ko je sovražnik še vedno streljal kot pobesnel. Sovražnik je poročal da ima 6 mrtvih. Mogoče so bile njih izgube še večje, saj resnice nikoli ne povedo.

Mi smo izgubili enega tovariša. Operativnemu oficirju pa je kroglja prevrtala površnik, ruto in roko. Rana pa ni nevarna, ker kost ni nikjer zedeča. Upamo, da bo kmalu okrevat in zopet voditi akcije.

Potok 2. btl.

PESEM MITRALJEZLE TROJKE.

Kot večkrat tudi danes na vrsto sem prišel,
stražarsko prvo mesto za nekaj ur prevzel.
Dve hrabra fanta sem v pomoč dobil,
ki ju je trdi boj za narod prekalil:
Kot prvi mi tovariš je Lačo bil dodan,
junak, 6 mesec v že partizan.
Moj drugi pomočnik je Marjan bil vesel,
izkušen borec, ki s fronte je prišel.
S seboj imamo naš zvesti puškomitraljez,
ki trese se pred njim prev vsaki švabski pes.
Corje zverini, če na nas zedeno,
pozdrave bo dobila koj svinčene.
Stražarji Marjan, Lačo, Potok - vsi trije,
imamo v prsih močnih mož srce:
Če težke ure nas kdaj doletijo,
moči jeklene nas ne zapustijo.
Coreča želja naša je in bo,
boriti se za svobodo.

Gorski. - Delo v Gornjem vzh. v Kranju

GRUNTARJEVI

Pod stolom je Gruntarjeva domačija. Lepa, bela hiša, z nagelji okrašena okna, čisto dvorišče na drugi strani pa gospodarsko poslopje.

Pred dvajsetimi leti je zagledal tu luč sveta Davorinček, prvi sin, z že štirimi križi obloženega očeta Davorina Gruntarja. Malo neboljerno deče je hitro zraslo v krepkega fantička. Okrogla glavica, šop na čelo visočih plavih laskov, velike modre oči, to je bil Davorinček, vesele in ponos obliki Gruntarjev.

Hitro in brezskrbno so mu tekla otroška leta. Prav rad je pekel s sestrico "hlebčke" ob vošnjaku, ali sta se igrala s sultanom. Modil je k potočku, delal tam jezove in postavljaj svoje ga konička k vodi, da bi pil.

Tako je živel do svojega šestega leta. Potem se je začelo zanj drugo življenje - pričel je hoditi v šolo. Kos kruha mu je dala mati in šel je prvič. Oča mu je kmalu postala drugi dom. Bil je naderjen in z velikim veseljem se je učil. V trinajstem letu je domačo šolo zaključil. Kar so doma razmere dopuščale in ker je imel veselje je šel naprej v šolo v Ljubljano. Tudi tu se je dobro izkazal.

Usoda pa je hotela drugače. Oče je vozil po zimi na Zelelnici hlode in mu pri tem zmečkalo nogo. Metka in mati sta jokali in sta bili v velikem strahu za očeta. Očetu so odrezali nogo. Radi tega se je vrnil mladi Davorin iz Ljubljane, da bi se posvetil samo delu na kmetiji. Premlad sem še, da bi sam vodil gospodarstvo, je na tistem premišljeval Davorin.

Nastopilo je toplo pomladansko vreme, in Davorin je začel z delom. Spočetka je šlo malo teže, ko je držal plug v rokah in roganjal voličke. Roke so mu postale žuljave. Delo mu je šlo -

vedno bolje od rok in vedno z večjim veseljen-
je delal. Ljubil je zemljo, da je nam hrane, lju-
bil pa je to zemljo še bolj - saj je ona naša
čomovina. Zemlji je posvetil vse svoje sile, de-
lal in živel je samo zanjo.

"Prav po starem se je vrgal", so pravili lju-
dje o Davorinu, ter hvalili njegovo pridnost. K-
pravi gruntar je bil, z vseni lastnostmi svoje-
ga očeta. Tudi postaven je bil, da mu vsaj fari-
ni bile enakega.

Trišla je vojna. Sedemnajstletni Davorin je
mnogo čital o grozodejstvih na Češkem, Poljskem
in drugje, kjerkoli je nanovo zagospodovala nem-
ška kultura. Včasih kar ni mogel verjeti temu,
kar je čital, čeprav so bila poročila le drobci
tistega, kar so Nemci s podjarmljenimi narodi-
v resnici delali. Tudi naše zemlje se je zahote-
lo grabežljivega tujca. Uspelo mu je. Čez noč se
je izpremenila zunanja oblika naše Gorenjske.
Izginili so slovenski napisi, uračevalo se je z
semo še Nemško. Povsod pa ni videl velike skupi-
ne nemškega vojaštva in policije.

Pretekla sta šole dva meseca, in že je zatre-
pétala vsa Gorenjska. Dobili smo prve letake:
"Ustreljeni so bili..." Davorin je znal z gle-
vo in s strahom gledal v bodočnost. Slišal je
tuči, da so nekateri ušli pred tujcem in da se
skrivajo sedaj po naših gozdovih. Pogosto je mi-
slił nanje.

Lepega poletnega jutra se je še navsezgodaj
odpravil na Gojzdič. Ko je prišel na vrh se o-
zre v dolino. Stal je nekaj časa nepremično, kar
pristopi k njemu človek, kakor bi zrastel iz
tal. Imel je puško. Pričela sta govoriti. V začet-
ku sta bila zelo nezaupna, končno pa sta se drug
drugemu popolnoma zaupala. Govorila sta dolgo,
dolgo... že se je sonce nagibalo za Triglav, ko
sta si pristržno stisnila roke.

Tisto noč Davorin ni mogel zaspati. Nepresta-
no je imel pred očmi njegovo sliko, neprestano-
se mu je zdelo, da sliši njegove bodrilne besed-

de. O svobodi, enakosti in bratstvu mu je pravil in še toliko drugega. Proti jutru je zadremal.

Sonce je stalo že visoko na nebu, ko se je Davorin prebudil. Imel je težko glavo in dolomu ni šlo od rok. Šel je na polje, toda kmalu se je vrnil. Nikjer ni imel obstanka. Domači so ga začudno gledali, le sestra Metka ga je razumela. Sam ji je prejšnji večer vse povedal. Zaupal ji je tudi, da se je sam odločil, da zapusti dom. Metka ga je prosila, naj jo vzame s seboj, kar ji je odklonil, čoš, naj radi staršev ostane doma. Ubogala ga je. Davorin ji je tudi naročil, kaj vse naj mu pripravi.

Čez par dni stopi Davorin še pred očeta in mater. Razkrije jima svoj sklep. Solze so stopile materi v oči, a rekla ni ničesar. Tudi očetá, je ganila sinova odločnost. "Stori, kar ti vele-va vest" mu pravi oče čez nekaj časa. Težko mu bo za sinom, vendar je bil kar ponosen na njegovo odločitev.

Preteklo je še nekaj dni in končno je prišel dan slovesa. Zvečer je bilo. Mesečina je ob- livala vso domačijo, ko so si podajali roke. Ni vedel, da stáska očetovo in materino roko zad- njikrat. Sultán je zacvilil, nekje v daljavi je skovikala sova. Davorin je odšel - s težkim na- hrbtnikom in puško na rami. Postal je partizan.

Minuli so štiri mesece. Mnogo gorja je dožl- vela dolina. Žrtve so padale vsak dan, vsak dan pa se je večal tudi odpor, vedno več jih je šlo v partizane. Pri Gruntarjevih so prav kmalu obč- utili, da manjka pridne Davorinove roke. Metka je sicer garala od zore do mraka, a Davorina ni mogla nadomestiti. Materi se je zdravje poslab- šalo, tudi oče je obležal.

Davorin se je novemu življenju hitro prive- dil. Čim bolj je spoznaval našo zemljo, tem bolj jo je ljubil in s tem večjim veseljem se je bo- ril. Bil je dober bорец povsod prvi in neustra- šen. Večkrat je že gledal smrti v obraz, pa šlo je mimo njega - ni mu bilo še usojeno.

Nekega jesenskega jutra so pridrveli v vas nemški automobili. Selili so in tudi Gruntarjevo je doletela ta usoda. Zjutraj, ko so še spali, so začuli močno trkanje na vrata. Metka je šla odpirati. Zagledala je surove obraze in vodjate tolpe zaupije nad njo: "Z nami banditje". Šli so v hišo, vrgli mater iz postelje in psovali vse vprek. Materi ni slišala več veliko, obložala je negibna, zadela jo je kap. Po hiši so razmetali, ter pobrali vse, kar je bilo kaj vrednega. Mrtvo mater so odvedli pred hišo in jo tam pustili. Očeta je odvedel surov gestapovec in ker je teško hodil so ga pretepali s puškinim kopitom. Na pol mrtvega so vrgli v auto in takoj odpeljali. Metka je klečala poleg mrtve matere in jokala. Toda kmalu so tudi njo gestaparji odpeljali.

Gruntarjev dom je ostel prazen. Materi so do stojen pogreb preskrbeli sosedje. Kupi vencev - so pokrili njeno gomilo - gomilo partizanove matere. V naslednjih letakih so ljudje že čitali: Davorin Gruntar rojen.... je bil ustreljen .... za materjo je šel še oče. Na njegovem grobu ni bilo vencev, lesen križ, katerega je nekdo naredil na skupen grob je bil priča novim žrtvam, ki so padle pod krvoločnostjo "nosilcev kulture".

Ostala je še Metka, ki je bila zaprta v Begunjah. Po prestanem trpljenju so ji živci tako oslabele, da se ji je večkrat bledlo. Pri zasliševanju je molčala. Kljub mučenju iz nje niso izvlekli ničesar. Ostala je trdna, kakor vsi Gruntarjevi. Dobila je deset let prisilnega dela. Obtožnica jo je dolžila, da so doma podpirali, -partizane, da so vedeli za njih skrivališča in da tega niso prijavili. Obsodbo je sprejela mirno in dostojanstveno. Čez dva dni so jo z več drugimi z avtomobilom odpeljali iz Begunj. Na ostrem ovinku je šofer - gestapovec - ki je bil pijan zavozil preveč na rob ceste in auto je zdrsel po bregu. "Vsi ven", se je zadrl policist. Metka je imela srečo. Bila je ravno pri vratih,

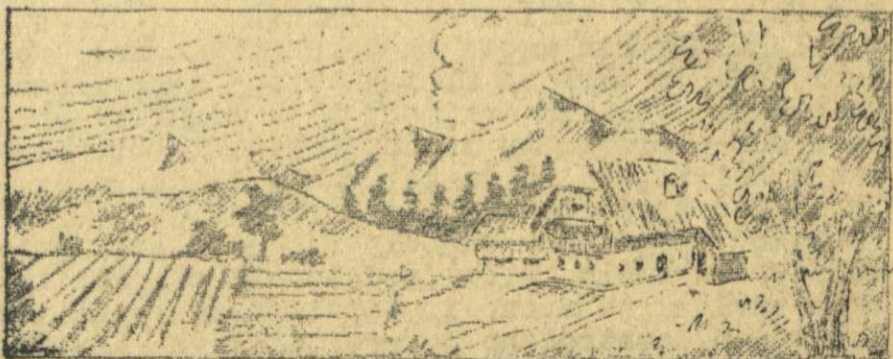
in z enim samim skokom je bila zunaj. Porabila je zmedo, smuknila v grmovje in izginila.

Dva dni je hodila okrog lačna in izmučena. Tretji dan pa je le dobila dva partizana, jima povedala svojo zgodbo in ju vprašala po bratu. Poznala sta ga in jo odvedla do njega. Vesel je bil Davorin svoje sestre. Novice pa, ki mu jih je povedala so ga močno pretresle. Vedel je samo za očetovo smrt, ne pa za smrt matere, za selitev in za njeno usodo. Vse to mu je povedala, Metka. Bol je blede, stiskal je ustnice in iz celega obraza mu je žarela želja po maščevanju. uprt na puško je stal dolgo časa nepremičen. Ti sti dan z Metko nista več govorila.

Drugi dan so spletli dve venca, za očeta in mater. Zvečer sta odšla s tovariši najprej na pokopališče, kjer počiva mati. Sneg je nalahko x nalctaval. Položila sta venec na grob in pokleknila. Solze so jima tekle po licih in padale na mrzlo zemljo. "Mati maščeval vaju bom", je rekel še Davorin. Prižgali so svečko in odšli.

Na očetovem grobu je bilo že več vencev. Nanj so jih položili domači in sorodniki postreljenih. Položil ga je še Davorin in stisnil pest v pozdrav.

Mrz in sneg prenašata Davorin in Metka že tretjo zimo. Ne govorita dosti o trpljenju - o domu. Posebno Davorin ne. On pozna le borb za domovino in lepšo bodočnost slovenskega narod.

Niko Kovač

Ivan Ivanovič

Ivan Ivanovič - naš Janko je padel. Ta pre-tresljiva vest je 8. februarja pričela krožiti, od partizana do partizana, od tiste vasi, kjer je junško umrl do njegovega rojstnega kraja - pod domačo stroho. Zopet je bilo darovano mlado življenje za svobodo slovenskega naroda, za njegovo srečnejšo in lepšo bodočnost.

Trpka žalost je zadela njegove najdražje. Oče, ki je bil navezan na Janka in mati, ki ga je tako zelo ljubila, sta ostala brez prvorojenca. Brata in sestre nimajo več svojega vodnika in za starši prvega svetovalca. Tuga je temvečja, da ga niso mogli spremiti na njegovi zadnji poti.

Toda ta dom je dom junakov! V njeni matere ne povijajo mehkužnežev, temveč borco. Bolečina Jan kove matere je bolečina njegove babice. Žalost bratov in sestic je žalost očetova, kateremu so brata Poldeta ustrelili on Juđenburški uporu in ni mogel na njegov pogreb, kakor ne na pogreb sina Janka. Vendar je tudi Poldetov spomin zableščal v sijaju, kar še z večjo gotovostjo pričakujemo za Jankovega.

Ivan Ivanovič se je rodil 24. maja 1921. Po dokončani osnovni šoli, v kateri je kazal veliko nadarjenost, je obiskoval še zadružno šolo, ter se kasneje tudi kot zadružnik udeleževal. Bil je sin kmeta in dobro je poznal vse trpljenje in skrb za obstanek tega izkoriščanega stanu. Z velikim zanimanjem je študiral socialno gospodarstvo in se zanj navdušil ob spoznanju krivic, ki jih je delovnemu ljudstvu do-prinašalo kapitalistično izkoriščanje.

Takoj ob razpadu Jugoslavije je postal pri-staš OF in kmalu pričel sodelovati s partizani. Vzpostavljal je zveze in partizanstvu služil z vso vnemo. Neustrašeno je prestajal vse nevarno

sti in trpljenje, ki je bilo delež vse družine, kar ga ni prav nič potrlo. Ko je najmlajši brat odšel v partizane, je selitev začela tudi njegova družina. Toda znašli so se in se temu izognili. Od tedaj Ivan Ivanovič ni šel več v dolino - vstopil je v partizane. Bilo je tisti mesec maja, 1943. Svojo delavnost je še povečal. Nekaj časa je bil v četi, nato pa je kot ZKM-ovec organizatorno deloval med mladino. Predan nalogi je želepe uspehe in prijetno se je bilo srečati z njim, ki je bil ves navdušen in ponosen mladinski organizator.

Sovražnik mu je zavrato uničil mlado življenje. V letih polnih idealov je preminul. Toda kljub zgodnji mladosti si je že zgradil dela, ki bodo še dolgo spominjala nanj. Vsem svojcem in nam ostalim, ki smo ga imeli radi in cenili, pa je postavil sebe v trajen spomin in zatrdno smo uverjeni, da bo napočil čas, ko bo njegova žrtev poveličana med heroje, ki umirajo za svobodo, enakost in bratstvo.

Jantz Šolar

Dadlanu tovarišu

Končana zima je zato, končan je boj
ki izkrvavel si tu, tovariš dragi moj.
Ker ljubil dom si svoj in rod, si bil "bandit"
mre mati v lagerju, je sestra šla pred zid.
A mi ostali smo, zgubili nismo nad,
svobode naše ni, brez naših zdaj granat;
daleč vzhod je, dalje se zapad.

Žirovnik I. I. btl.

Boj na Osojniku

Tenka plast svežega snega je pokrila zemlja. V tiho noč odmevajo koraki partizanov. Na mestu smo. Po zboru poležejo trudni tovariši po skednju in v hiši. Vse spi, samo straža in dežurni čuvajo speče tovariše.

Ko se je naredil dan, je bila že vsa četa po konci. Danes je treba posebne pozornosti. Sledi v svežem snegu nas izdajajo in privabljajo Nemci za nami.

Okrog pol desetih dopoldne je prihitel stražar, ter javil komandantu, da se bližajo našemu taborišču Nemci. Takoj se je glasilo povečje za odhod. Četa se je razdelila v dve koloni. Ena je odšla takoj na položaje, druga pa je krenila s komoro okoli Osojnika proti Govekarju. Nemci, ki so bili oddaljeni le še kakih 100 m, so te opazili in začeli streljati nanje. Najpreje je padlo nekaj posamičnih strelcev iz nemških pušk. Naša prva kolona pa je med tem prispela na prvi rob, ki je nudil ugoden položaj. Oglasila se je Džurotova "Breda", ki je odvrnila pozornost Nemcev od umikajoče se komore. Počasi so se začeli umikati naši borci na nove položaje, streljajoč neprestano na sovražnika.

"Nemci so nam za hrbtom", zaupije tedaj tov. Krjavelj. Res se je pokazalo za nami nekaj Švabov, ki so bili od nas oddaljeni le še nekaj metrov. Kakor bi trenil, se obrne tov. Vojko s svojo zbrojevko in spusti rafal med nje. Nemci so takoj izginili, ne da bi oddali strel na nas.

Že smo preko nekaj robov. Pred nami je stiri na kakih 500. Po zledeneli zemlji, pokriti s svežim snegom, je bilo nemogoče priti naprej. Nekaj tovarišev je že zdrselo v grapo.

"Naprej k cerkvi", zakliče komandant. Za vsako ceno je treba priti na vrh k cerkvi, da ne pridejo tja prej Švabi. Streljanje je nekoliko-

pojenjalo. Opiraje se na puški, stopata komandir čete Dušan in komandant Tomaž proti vrhu. Že sta na vrhu in za njima še en puškar. Takoj so opazili Nemce, ki so obkolili Koštovčovo kmetijo in jo požigali. Strelili iz pušk, naših treh puškarjev, ki so zavzeli strmi Osojnik, so razkropili Nemce od kmetije. Obrnili so se proti vrhu, hoteč ga zavzeti. Med neprestanim regljanjem strojnic in pokanjem pušk se čuje udarjanje sovražnega minometā. Nemci hočejo zavzeti Osojnik. Od vseh strani pritiska sovražnik. Pol ure so odbijali naši trije branitelji vse sovražne napade. Tedaj pa so opazili pomoč ter še bolj poprijeli.

"Kje so čvabi", je zavpil mitraljezec Džuro, prisopihaajoč na vrh k cerkvi. Že jih je opazil in že se začuje naša "breda". Za njim je prišel še vojsko z zbrojevko. Nabralo se je kakih 150 vojšev pri cerkvi. Naši borci so razširjali po ložaj, ter si zavarovali hrbet.

Oddelek druge čete je hitel s svojim tovarišem na pomoč, a je prišel prepozno. Nemci so se po dveurnem boju začeli umikati.

Utihnili so strelji in naši borci so nepremagani veselo odšli.

 PARTIZANI GREDO.
 Črtomir I. btl.

V dolgi verigi gredo
 temne postave čez goro,
 temne postave skoz noč.

Nikjer se ne ustavijo ti ljudje,
 kar naprej gredo in molče
 in vsi se resno držo.

Daleč jih pelje pot to noč,
 da kaznujejo greh, vnebovpijoč,
 da maščujejo jok, ki se dviga iz koč.

Gredo partizani, naša moč,
 gredo da maščujejo narod zvest
 da vsem zločincem izprašajo vest.

Boris FD

NAŠ ROV IN NAŠ BEG

Gonars, sredi Furlanije. Na severu ga obkroža jo vitki, ostri Dolomiti, ki se še kopljejo v snegu in ledu in leskečejo v soncu. Potem Montaž, širok in ogromen. Še bolj proti vzhodu se razprostirajo Mangart, Martuljkova skupina in lok-Julijskih Alp, ki se izgublja na jugu v hribe in griče. Spredaj pred njimi so Goriško brda, ki se iz valovitosti pretapljuje v ravnino - Furlanijo. Na jugu in zapadu je sama ravnina, kot da ni nikjer konca tem travnikom, vasiem, njivam in z cipresom, kot da na obe strani gre v brezdalji. - Le nebo, ki je na jugu tako svetlo plavo, kot da je zrcalo morja, da slutiti bližino našega Jadrana.

Kako lepa priroda, posebno ker čutiš bližino svoje zemlje, ko se ti zdi, da v bližnjih hišah živi naša beseda, veje slovenski duh in bije naše srce.

Oh da, lepo je in vse tako domače. Zdi se ti da je sovražnik hotel, da te postavi v bližino domovini, da domovino gledaš, da hrepeniš po njej še bolj, da bo bolečina še večja, ko jo vidiš skozi ograjo, gosto prepredenih žic, s stražarjem v ospredju. Zdi se ti, kot da stražar z nasaje in nim bajonetom in nabito puško čaka, da bi se kdo od nas pognal in skušal razbiti te vezi, samo da bi mu smel uničiti življenje.

Bilo je leta 1942 spomladi. Skupina mladih internirancev je bila v pogovoru. "Poglej, Ivo je pa le uspel, niso ga ujeli kakor nas, ni jim padel v zanko, kakor mi. Edini od nas enajstih", je vzkliknil Drago. Bili smo vsi mornarji, oficirji, dobri tovariši, a edino on je storil svojo dolžnost, mi pa smo čakali. Prav nam je!

Vam da ga je bolelo, ko je to govoril. Zgodilo

je nas vse. Tudi mi moramo ven, moramo k Ivu, med naše tovariše partizane. Toda kako? Preko žic? To ni mogoče, bilo bi žrtvovanje zastonj. Stražarji so posejani preveč na gosto, saj je vsakih 30 m hišica, na oglih pa stolpi z žarometi in mitraljezi. S prevaro? Premalo nas je naših v tem taborišču, živino skupaj z mnogimi izdajalci - be lo in plavo gardisti.

Koristilo bi nam samo nekaj novega in nena- vadnega. "Veste kaj", je vzkliknil Leo, "tistale- prazna baraka je blizu žice, travnik je tam, - skopljimo rov. Iz barake ga kopljamo pod žico, naprej pod stražarsko stezo v njivo, ki se kop- lje v rži. Naredimo načrt, pripravimo se." Spreje- to.

Drugi dan zjutraj, ko so drugi črpali znanja na predavanju, smo se mi splazili v barako. No- sila je številko XIII. Nesrečna je, je nekdo re- kel, ne bo se nam dobro izteklo. Mi pa smo kljub temu vstopili in prijeli za delo. Prenesli smo, orodja lesenih "dvonadstropnih" postelj - po- građov; očistili smo pod. Leo - naš gangster - je že krivil deske na podu. Zaškripalo je. Naše ro- ke so zagraobile celo podno ploskev in jo vzdig- nile. Pol metra nižje pod nami so bila travnata tla. Sergij, naš dolgi letalec, je že držal v ro- ki lesen količek in z njim udarjal ter zabadal v strnjene grive. Ni šlo in ni šlo. Vsi poredu - smo prejeli, vsi poredu k alu opustili, vsi znoj- ni in utrujeni.

Spogledali smo se in iz oči smo si brali za- skrbljenost. Spet nas je rešil Leo. Njegovo bi- stro oko je zapazilo v neki zaklenjeni shrambi poleg taboriščne bolnice staro lopato in žele- zen drog. Ponoči se je splazil iz naše barake - do shrambe, prenesel oboje, čeprav je stražar stal le nekaj metrov proč.

Drugo jutro smo pričeli z novim orodjem in z novo močjo. Delo nam je šlo dobro od rok. Prvi dan smo skopali toliko, kolikor smo morali v glo- globino. Bili smo 2 m globoko. Ko je padel mrak, smo zadovoljni zapuščali delo. Spet smo zapri-

Spet smo zaprli vhod. Postavili postelje na njihovo mesto in odšli v barake. Po umivanju, smo se razpršili na vse strani, ter prihajali posamično in neopaženo med ostale tovariše. Da bi prikrili naše delo pred ostalimi in obdržali namero pobegniti v tajnosti, se zunaj sploh nismo več sestajali, ampak je vsak izmed nas iskal dolgo družbo in če je bilo potrebno, tudi zabavljali drug na drugega.

Tako je bilo sedaj vsak dan. Zjutraj po zboru /štetje po imenih v taborišču, ki ga je vršil italijanski službujoči oficir/, smo se razpršili in kmalu nato znašli v naši delavnici. Razdelili smo se na dve skupini, prva je vršila obveščevalno službo zunaj na travniku, v bližini barake. Eden od njih je celo ostal pri vratih ob vhodu v taborišče z nalogo, da vsako spremembo takoj sporoči. Oni, ki so ležali v travi, so se senčili in glasno razgovarjali, da se je šum kopanja rova izgubil v njihovem živžavu.

Skupina kopačev se je zaprla v barake in pod streho postavila opazovalca, ki je pazil na vsak stražarjev gib. Ta opazovalec je imel priroki stikalo za električno svetilko v rovu /elektrifikacija je izvedel tov. Drago/, katera je bila postavljena tik ob prvem kopalcu na skrajnem delu rova. Ako je stražar korakal proti zemljišču nad rovom, je opazovalec ugasnil luč in v rovu je zavladał popoln mir. Roke kopačev so obstale, telesa so obležala mirno brez šuma in še dihanje se je pritajevalo. V rovu je odmeval enakomerni korak stražarja, se ojačeval, da smo spoznali njegovo bližanje, počasi spet pojemal in utihnil. Tedaj se je že luč prižgala, roke so se spet oprijele deščic, železni drog tam sprečaj je nanovo udarjal ob prod, ki se je posipal da je kar bobnelo. Telesa so se znojila od gibanja in napora. Šlo je kot na tekočem traku v to varni. Udarjanje železnega droga, hreščanje peška in kamenja, ki smo ga z deščicami potiskali do vhoda, dviganje izkopanega materijala iz luknje na pod in poravnvanje tega pod dvignjene

deske baročnega poda, vse to je ustvarjalo pesem dela, melodije naših neuklonljivih duš, pesem našega prepričanja in volje do borbe. Bili smo sestradani, da so nam ob delu drgetala telesa in se vrtelo v glavah, če smo ustajali iz klopi ali postelj, vsi obnemogli, vendar nismo hoteli popustiti dela, čeprav so mnogomu pri nje odpovedale telesno moči. Hoteli smo ven, v svobodo, v borbo proti zločincem - fašistom, proti tlačiteljem, katerih peto smo tako zelo občutili.

Dolžino rova smo merili vsak dan. Skupini sta medsebojno teknovali, katera bo izkopala več. kmalu smo namerili 20 m. Ob tej ugotovitvi je naša srca prevzelo nepopisno veselje, kajti izračunali smo, da skrajni konec rova ni več znotraj žične ovire. Čestitali smo si k svobodi. Vsak izmed nas je zlezal prav do konca rova in tako mogel reči: "Bil sem na svobodi, zunaj žičnih ograj."

Od tedaj smo s smehom opazovali te nerodne vojake, oficirje in komandanta, ki so tako samozavestno hodili preko našega "rudnika", ne da bi slutili, kaj jim pripravljamo. Posebno smo se snejali sitnemu "nosonji"/najbolj osovraženemu italijanskemu oficirju/ in odločili, da bomo prav njemu "skuhali kašo!"

Delo smo podvojili. Radi dolžine rova so se povečale tudi težave. Prišlo je primanjkovati zraka. Prvi, ki je oblikoval in vrtel rov z železnim drogom je pod desetih minutah moral biti zamenjan. Ko je prišel iz rova, je bil ves moker kakor da bi ga vzel iz parne kopeli, težko je dihal in iskal svežega zraka. Bil je zelo utrujen. Nato smo morali 10 minut čakati, da se je zrak v rovu obnovil, ter nam onogočil dalnjih 10 minut kopanja. To izmenjevanje nam je povzročalo velike skrbi. Tudi zanj smo našli rešitev. Naš geodet je izdelal načrt za zračenje. Poiskali smo si tanke cevi, ter prebili strop rova do površja zemlje in zraka nam ni več primanjkovalo. Zopet je delo šlo nemoteno od rok. Udarjalo je,

brnelo in šumelo.

Tudi rudniško nesrečo smo doživeli, pri kateri bi nas skoro posulo. Bili smo vsi poglobljeni v delo, in nizki obok rova, ki je nerodno visel nad nami nam ni povzročal skrbi. Med kopačem in prvim metalcem proda pa se je iz oboka, nenadoma odtrgala debela plast materijala, ki je na mah pritisnila oba tovariša k tlu. Prejšnji dan je deževalo, ter premočilo zemljo in prod in povzročilo posip. Luč nam je izginila v kupu in v trenutku, ko je zabobnelo nas je objela tema. Utihnili smo in premišljali kaj bi. Tedaj pa je tov. Sava od iz topa zaupil: "Leo, Sergij zasuta-rešujmo jih-vsak vse od sebe!" Utisnili smo prste v deščice in z vso zagrizenostjo pričeli hiteti, da je prod pričel teči kot voda iz vodovodne cevi pod našimi golimi nogami. Nič ne spregovoril besede, samo hiteli smo. Znoj je tekal iz obraza med prod, med hitrimi gibi - sestradanih in izsušenih teles. Pri srcu nam je bilo tesno, kakor more biti le tistemu, ki se boji, da bo izgubil svoje najdražje. To so bili trenutki tesnobe, ki so se spajali z rahlim upom v uspeh našega reševanja. Prva sreča nas je objela. Tov. Sava je začutil Sergijeve pete. Komaj smo podali to vest je že sledila druga še bolj vesela: "Sergij še diha". Potem je Sava še nekajkrat podrgnil prod iz Sergijevega hrbta in žetca izvlekel glavo, ki je bila stisnjena med rocke. Izvlekli smo ga proč in obsijal nas je žarek električne luči. Leo je ležal še v zelo majhnem prostoru z zasutimi nogami, dočim mu je bil gornji del telesa svoboden. Primanjkovalo mu je zraka in zelo težko je dihal: "Ti, to je pa še nevarno, da nas niso podsuli belogardisti," je zarenčal med tem ko smo mi vlekli pesek iz njega, ga zgrabili za noge in že je frčal iz rova. Na mah je izginil pri izhodu, kjer so ga čakali rezervisti in zdravnik. Sergij in Leo sta malo poležala, pretipali smo jima kosti, pa je bilo vse dobro. "O, sedaj gremo nazaj, danes bomo nakopali največ, saj se nam še samo dela," je

rekel spet naš Leo. "Gremo nazaj", je ponovno zahteval. Mi pa nismo bili več ta dan zmogni dela ti. Roke so se nam tresle od utrujenosti in iz obrazov smo si brali onemoglost. Tisto popoldne smo počivali.

Življenje v taborišču, okrog barake je teklo naprej. Nihče ni vedel za naše delo in niti malo niso slutili, da pripravljamo beg. Vsak dan so potekali zbori, bila so prerivanja pred kotli, predavanja in izprehodi po ozkem krogu. To se je vlekle dan za dnem.

Po treh tednih našega dela so nas iznenadili Italijani. Pričeli so postavljati kole za žično oviro, da bi odvojili naše taborišče od barak, kjer smo kopali rov. Napeli smo vse sile, da jih prehitimo. Zmedo je povečal obisk komandanta taborišča, ki se je iznenada pripeljal k nam na pregled. Že se je bližal naši baraki, kjer je bilo delo v polnem teku. Obveščevalec v taborišču je bil iznenaden. Iz te zagate nas je rešil eden naših "rezervistov", ki je udaril po leseni steni. Tovariš pri stikalu je zeslutil nevarnost, luč je zanihala, se ugaševala in prižigala. Znak za alarm! V istem trenutku smo popustili delo, poskakali smo iz rova, vse poskrili in luknjo pokrili s podno ploskvijo, nato pa polegli po posteljah kot da spimo in počivamo. Pri odprtih vratih pa je že stal italijanski komandant in zvedavo pomolil svoj aristokratski nos v barako. Nekaj časa je postal, pomahal z jahalno paličico, kakor je imel navado, popravil pipo in samozavestno odšel s svojim spremstvom naprej. Oddahnili smo se, spet smo imeli srečo.

V prihodnji noči je naše delo tako napredovalo, da smo dosegli, zemeljsko površino. Za poizkus, do kam smo prišli smo potisnili skozi ozko luknjo dolgo palico in iz barake opazovali oddaljenost. Zaskrbelo nas je. Palica je nihala ko maj 3 m za stražarjevim hrbtom, šele ob začetku njive. Občutili smo, da bo beg skozi to luknjo nevaren podvig.

II.

Naš beg.

Prišel je dan odločitve.

Opazovali smo stražarja pred žico. Dozdevalo, se nam je, kot da vse ve in prikriva pred nami, da bi nas zvabil v past. Njegov pogled, hoja, vse na njem so nam je zdelo izumetničeno in urivalo misel, da nam je zanjka nastavljena. Ti občutki, so nam razjedali trdnost in zanimalo je v naših dušah. Veliko smo se pogovarjali. Sleđnjič smo od ločili, da nas bo pet krenilo na pot, kot predhodnica in bomo pripravili pot v svobodo še ostalim. Pri tej odločitvi je ostalo.

Ko je padel mrak, smo se splazili z vsemi našimi stvarmi v barako, kjer je bil rov. S seboj smo vzeli tovariša Leona, dočim so se ostali razdelili po sobah, ter tako odvrnili pozornost. Leonu je pripadala težka naloga, ugotoviti, kje stoji stražar in nam dajati znake z električno žarnico, ter tako poskrbeti, da o pravem trenutku vsak izmed nas zapušča rov, nazadnje pa sam prekrije luknjo pri izhodu iz rova. Dalje mora vse lepo pospraviti v baraki in se splaziti v njegovo prenočevališče.

Nastopila je točna junijska noč ob mlaju. V taborišču je trobentač naznanil "ritirato"-počitek. Skupine internirancev so se dotlej kretale na ozkem prostoru in uživale svež zrak, ter lepo to junijskega večera za žicami. Sedaj so se hitro razredčile in nastopila je tišina. Motilo jo je cvrcanje ptičev in korakanje stražarjev, ki se kretali ob žični ograji. Včasih je bilo čuti, tudi kako laško besedo izrečeno od dveh stražarjev, ki sta v temi skorej zadela drug v drugega. Zdaj so na stolpih prižgali žaromete, ki so z močno svetloborazsvetljevali ograjo in stražarje, ki so se svetili kot da imajo čelade in obleke iz srebra. Posrebrala je tudi trava, listje, detelja, vse se je lesketalo v nočni svetlobi. Toda mi smo imeli preveč drugih skrbi in smo to lepoto, komaj opazili. Zbljižali smo se in stopili vkrog da se še enkrat natanko dogovorimo. Potem je Leo

stopil na stražarsko mesto, dočim smo "poptniki" zlezli počasi v rov, ter po vrsti legli na položaje. Pričale so se priprave.

Električno svetiljko smo zatemnili tako, da je videl samo prvi, ostali smo si s tipanjem odredili svoja mesta. Tovarš Sava, droban, zelen - in predrzen je bil kot prostovoljec prvi. Drugi je bil Sergij, dolgin s tankimi nogami. Oba sta imela s seboj samo to, kar je bilo oblačnega, žepa pa napolnjene s kruhom in sladkorjem. Z njima je bil Drago, tennik, tenak in droban, skoraj slaboten. Četrti je bil Lojze, širok in močan z močno brado, kot kak Italijan v svoji črni polti. Zadnji sem ležal jaz v suknjiču z nahrbtnikom na strani in konzervami v žepih, noge sem nolič še iz rova.

Čutil sem Leona nad seboj, mi v mislih sledil, kakšne napenja ušesa, širi oči, se sklanja nad okno in išče el. stikalo. Pesek je škripal pod stražarjevimi koraki, ki ni hotel proč od našega rova. Morda je čakal obhoda službujočega oficirja. Kaj še ni bil? Okoli polnoči smo začuli rožljanje, Leo je zapazil široko senco, ki je hitela ob žici in za njo še par drugih. Vojak, ki je stal pred našo barako nad rovom, je udaril s petani. Vedeli smo, da je bila patrola, bil je službujoči oficir, osovraženi "nesonja".

Oddahnil se je stražar in mi. Stražar vesel, da bo mogel na kratek razgovor z ostalimi tovariši pod stolp žarometov, mi pa vesel, da bo izginil in bomo mogli kmalu kot krti iz lukenj proti najvi.

Zaslišal sem šepet Lea: "Pripravite se, sedaj bo čas". Šepnil sem naprej, šepet je izginil v globini rova. Pričakoval sem dogovorjen znak z žarnico, ki se mora zasvetiti, nam oznaniti, da je prosta pot, ter nas pozvati na skok v svobodo!

Nenadoma je zašumelo, čul sem bobnenje, trkljanje kamenja in šumenje peska. Vse se je treslo. "To Lah! morajo čuti", sem si dejal. "Sava je odšel", je šepnil Lojze. "Sava je zunaj." Luč

še gori, naprej! Sedaj je na vrsti Sergij. Šume -- nje, ki ga je povzročalo Sergijovo plezanje se je sirilo in jačalo. Nenadoma je kot odsekano -- vse utihnilo. Zaslíšal sem topot hitre hoje, ki se je bližal. Tram, tram, tram, je bobnalo po rovu, kot da zunaj teko. In več jih mora biti. Udarci korakov se mešajo, upadajo eden v drugega, ču je se zvenket orožja. "Izgubljeni smo." Savo so zapazili in teko za njim, mi je šinilo v glavo. Pritisnil sem se ob steno, kot noj sem zavil -- glavo med roke. Ležal sem neprimično kot prihit. Znoj sem občutil na rokah, kjér mi je počivalo, čelo. Ta znoj je bil strah, občutek nemoči, ki pa je izginil. Zgrabil sem nahrbtnik in prijel z zobmi. Čakal sem. Pognal se bom nazaj in izginil v temo, če nas bodo napadli.

Koraki so bili že čisto blizu. Sedaj bodo -- planili na nas in nametali na nos bomb, da nas uničijo. Nad nami so. Ubogi Sergij -- prvi je, pod luknjo pri izhodu leži. -- Čuj, hite naprej! Odleglo je -- Nismo izdani, niti opaženi. To je bila le x patrola na nočnem obhodu okoli taborišča.

Luč je spet zagorela. Drugič bobnenje in šumenje peska. Sergija nižje se plazi Drago proti izhodu, zabobnelo je in zašumelo. Lojzeteve noge so se slednjič umaknile izpod nojih rok. Zagledal sem luč, ki je brlela ob strani. Mojze je -- vstal in luknja, ki se je belila nad glavama je potemnela ter se spojila z rovom. Za hip se je spet posvetilo. Lojze se je previdno sklonil nazaj in obsedel neprimično. Kaj neki je? Prst mi je položil na usta, kajti stražar je stal par m od luknje in gledal v noč. Leo ga ni zapazil in ni mnogo manjkalo, pa bi Lojze prišel v prostost pod stražarjeve noge.

Čez par minut je spet pomolil glavo kot krt iz luknje, nato dvignil roke in njegovo široko telo je v zvižanju izginilo med ropotom.

Ostal sem sam. -- Luč je še vedno brlela ob -- mojem boku. Nad menoj je bila odprtina, malo večja kot glava. Trava se je v svetlobi žarometalesketala in lahen veter jo je sklanjal nad lu

knjo. Iz nad nje je bilo nebo vse posejano z zvezdami. Lepa noč, zdelo se mi je kot da je luna, toliko je bilo svetlobe. Toda ta je prihajala le iz žarometov.

Trevidno sem potisnil glavo skozi in zvedavo pogledal naokoli. Žaromet sta sipala iz obeh stolpov žarke, ki so se pasli po zemlji ob žici vsej lesketajoči. Stražarja ni bilo bljizu. Počepnil sem spet in potisnil nahrbtnik naprej, s komolci sem se oprl na rušo in se potegnil iz rova. Z nahrbtnikom v zobeh sem se plazil po travi do njive. Pomagal sem si s komolci, koleni in prsti. Travnik je ostal za mano, privlekel sem se v njivo, nato pa preko nje dokler nisen dosegel prvega grma ob katerega sem se pritisknil. Obrisal sem znoj, ki mi je tekal iz čela in takoj hitel dalje.

V bližnjem gozdiču sem našel Lojzeta in Draga. Objeli smo se, vsi premočeni in razburjeni.. Kje sta Sava in Sergij? Njih ni bilo. Izginila sta in šla svojo pot. Saj smo bili tukaj dogovorjeni. Vendar, ni časa! Ne smemo čakati tako blizu taborišča, hitimo! Oprtali smo naše stvari, sezuli čevlje in hiteli preko njiv, gozdičev in potokov. Taborišče je izginjalo za nami, obdano, s svetlini pasovi žarometov; melodije italijanskih pesmi, ki so jih brezskrbno prepevali naši stražarji, so se gubile v ozadju. "Jutri vi ne boste več peli, imeli boste čas za premišljevanje" je šepnil Lojze hiteč preko grmovja in pregraj. Drago in jaz sva besede sprejela s smehom polnim ponosa in začoveljstva. "Živela svoboda" smo vzkliknili vsi trije in hiteli, hiteli.

/Se nadaljuje/

Sava - *hva... ..*

DISIDO MATERI

Lepa, svetla mesečna noč. Doline in hribe ob-
liva mesečina. Vse je mirno, nikjer nobega šuma.
Iz hriba navzdol se spušča skrvina partizanov.

Sama s svojimi mislimi korakam med tovariši.
Vse vriska v meni in že v naprej se veselinde-
la, ki pričakuje moje tovariše in mene na cilju,
kamor smo namenjeni. Naša pot se voje povečini-
med drevjem, le sem in tja pridemo na kraje, od-
koder so lepi razgledi po dolini. Takrat se za-
iskri v mojih očeh. Zagledan grič, ob katerega -
vznožju stoji hiša, ki mi je kljub vsemu zelo,
zelo draga.

Vse moje misli so pri tebi mama. Zdi se mi,
da te vidim poleg sebe, kako se mi nasmihaš in
iz tvojih oči čitam odpuščanje. V njih ni več -
strahu, storjenega ti z mojim odhodom, one nič
več ne obtožujejo moje neizkrenosti do tebe --
pred mojim odhodom. Pozabljeno in odpuščeno je
vse, ker sedaj veš in razumeš, da nisem mogla ra-
vnati drugače, da sem morala slediti klicu svo-
jega srca.

Korakamo čez most. V ozadju se vičijo vrhovi
planin - naš cilj, proti kateremu hitimo. Vse je
mirno. Zdi se mi, kakor bi že vse spalo, pa ven-
dar ne. Še gori v nekaterih hišah luč. Bog ve,
morda kleči tam pred razpelom Križanega mati,
katere sinovi se bore za svobodo in sklepa v
vroči molitvi svoje žuljave roke, ter prosi Bo-
ga za njih srečno vrnitev ob svobodi. Njena ve-
ra v svobodo slovenskega naroda je trdna - ona
ne dvomi. Toda mi se ne ustavljamo - hitimo na-
prej. Vedno bližje cilju smo.

Samo dvajset minut in bila bi pri tebi mama.
Gotovo še ne spiš. Morda slutiš bližino svoje -
hčerke, ki je čutila dolžnost, da odide od doma,
tja, kjer lahko s svojim delom doprinese vsajči
sto majhen del za našo stvar. Samo dvajset mi-
nut, a vendar ne morem do tebe, ker naša pot pe-

lje v drugo smer. Vesela bi bila svidenja s te-
boj, toda ni mogoče. Ne žalostim se vsled tega,
ker vem, kaj zahteva od nas čas, v katerem živi-
mo. Vse je tiho, čujejo se le naši hitri koraki,
ter iz daljave sopihajo lokomotive.

Minula je noč. Ustaviti se moramo in počaka-
ti noči. Sneg naletava čez dan - dobro peč ga -
je padlo. Z mrakom je tudi snežiti prenehalo. Po
čakamo še nekoliko, da luči po hišahugasnejo -
in zopet krenemo naprej. V primerni razdalji, ti-
ho, drug za drugim vsak svojih mislim vdan hiti
no vse noč. Visoko v gorah sneg, ko se je zdanilo
- na cilju - daleč proč od tebe mama. Dela je
mного, vse svoje misli moram imeti zbrano pri
delu. Zato le ponoči, ko že vse leži in spi in
sem čisto sama, poletim k tebi moje misli, vse
hvaležne za razumevanje dejanja

Tvoje hčerke.

Črtomir I. btl.

MANJ STRAŠNA NOČ JE V ČRNE ZEMLJE KRILI..

"Manj strašna noč je v črne zemlje krili,
kot so pod svetlim soncem sužni dnovi."
Ilicu pradedov pozni so sinovi,
odzvali se v viharjev temnih sili.

Zemlje tirani so se polastili,
ogabni, krvočohni kot volkovi,
vendar sinovom našim njih okovi
ponosnih tilnikov niso uklonili.

Za bedno hlapčevanje preponosni,
prezirajo življenje sužno, smrti
se ne bojijo, v borbi neizprosni,

da domovini, materi potrti,
svobodo, vragu udar pogubonosni
dajo - pogledi vsi v en cilj se uprti.

Mobilizirali smo

Bataljon je nastopil pokret. Naš komandant - Tomaž ga je vodil. Počeli smo se preko Save in obkolili Slednik. Vse priprave za najboljšo i zvedbo mobilizacije so bile izvršene. Vsaka patrrola je imela skupini hišnih številok z osebni mi podatki stanovalcev, ki jih imamo mobilizirati. Določili smo tudi zborna mesta, ter se razšli, da izvršimo povelja. Tu in tam so se nam vrata hitro odprla, drugod malo počasneje, vendar smo povsod uspeli.

Novomobilizirancev je bilo na zbornem mestu vedno več in patrrole, ki so svoje naloge že opravile, so se vračale. Švabi, ki imajo tu svojo postojanko, se niso pokazali.

Med novomobiliziranci je bilo navdušenje, le nekateri so vpraševali, zakaj je ta ali oni še ostal doma? Naš komandant je to zaslišal. Po zanimanju se je in izvedel: v hiši pri cerkvi je doma... pa ni mobiliziran.

Naš komandant tov. Tomaž je zgrajen partizan, mnogo junaštev, ki jih je izvršil, mu je pride bilo velik ugled. Izjen ne dovoljuje ne sebi, ne drugim. Zato ga je tudi izpoved mobiliziranca dvignila. S tovarišem iz terena se sam napotil proti cerkvi. Tam se mu je torenc odaljšil in pustil komandanta čakati. Toda tov. Tomaž ni dolgo miroval. "Saj sem pri cerkvi in opravok imam v hiši pri cerkvi." Ali je ta hiša spodaj ali zgoraj pri cerkvi, se komandant ni izpraševal, temveč se napotil k eni izmed obeh. Potrka na hišna vrata: "Odprite, tu smo partizani! Narodno-osvobodilna vojska mobilizira." V hiši se ni nič premaknilo. Čez nekaj časa potrka tovariš komandant še enkrat na hišna vrata in po

novi oklic. Zopet zamanj. Todej udari v vrata z puškinim kopitom in na vse glas okliče mobilizacijo. V tišini, ki je zopet nastala, zasliši slaboten glas terenca, ki ga opozarja na nevarnost, ki mu preti, ker stoji pred Lvabsko orožniško postajo. Tov. komandant vzame iz žepa sve tiljko, posveti nad vrata in po zgradbi ter ugotovi, da je resnica. Zapazil je namreč napisno česko in na njej prebral "Gendarmierposten Flödnig." Kaj hočeš si je mislil "kdor ne dela ne zgreši", in se napotil v smeri od koder je prihajal svarilni glas.

Vrnila sta se na zborna mesto. Med novomobiliziranci in borci je bilo že mnogo, oče zatajiti ta poslednji mobilizacijski poziv, po katerem bi sledničani vzeli še žendarmirajo s seboj. Sreha in navdušenja ni hotelo biti konec, še pomen ne, ko se je bataljon že vračal. Tov. Tomaž pa tudi tega dogodka ne bo tako kmalu pozabil.

VSEM ČITATELJEM!

Vabimo vas k sodelovanju pri našem glasilu. Dorisujte v njem in sodelujte z nami. Članke pošiljajte na Propagandni odsek G. O.

Dozida in po svetu.

Ljubo A. Kržišnik

Vojaske in polit. pregled

SVETOVNA SITUACIJA.

Vojaske pregled.

Vzhodno bojišče: Z 20 strel iz 224 topov je bilo v Moskvi oznanjeno popolno uničenje 10 nemških divizij, ki so bile obkoljene v severnem delu Dnjeprovkega kolena. Pri tem druger "Stalingradu" so Nemci izgubili okrog 72.000 mrtvih in okrog 19.000 ujetih. Veliko pa jih je naredilo samomor. Poleg tega pa so Rusi uničili ali zaplenili ves kompletan materijal teh uničenih divizij. Iz obroča se je posrečilo uiti z avijoni okrog 2.000 nemških višjih oficirjev, kateri so bili odlikovano od Hitlerja. To je bila tista armada, o kateri so Nemci poročali, da se je prebila iz obroča.

Po zavzetju važnega oporišča Luge na severnem sektorju fronte, je Stalin objavil v svojem povelju padeč važne baze Staraja Rusa. To mesto je bilo zelo utrjeno in so ga Nemci držali dve in pol leti. Istočasno je Rdeča armada zavzela železniško križišče Šinsk na zahodni obali Ilmenskega jezera, nadalje važno železniško križišče Dno, ki leži na sredi poti med Staraja Rusa in Pskovom, ter Holn južno od Staraja Rusa.

Tuje prodrla Rdeča armada na 150 km široki fronti proti Letonski, od katere je sedaj oddaljena še 60 km in stoji pred vrati Ostrova, Bsko va in Narve.

Napredovanje je bilo zabeleženo tudi na področju Vitebska in Rogačeva.

V Ukrajini so Rusi po zavzetju Krivoj Roga - započeli ofenzivo na 800 km široki fronti od Tarnopola do Črnega morja. Rusi tu z veliko naglico prodirajo proti Bukovini in Besarabiji, od katere so oddaljeni le še 50 km. V tej ofenzivi so Rusi osvobodili na tisoče krajev, med njimi važna mesta Berislav, Kerson, Uman itd. Z zavzetjem Volčiska južnovzhodno od Tarnopola so Rusi presekali važno železniško progo Varšava - Odesa. Po zavzetju Gajvorona so ruske trupe v širini 100 km prečkale reko Bug in se hitro bližajo, ter že ogrožajo važno mesto - Slobodka ob progi Odesa - Lvov. Vzhodno od Nikolajeva je obkoljenih več nemških divizij. Ena je bila pri poskusu, da se prebije iz obroča, uničena. Ostale so Rusi razdelili na več delov in bodo v kratkem uničene.

Na položaj, v katerem se nahaja nemška armada v Ukrajini, je nemški general Dietmark izjavil, da je skrajno kritičen.

Nemci imajo ogromne izgube, tako na materialu, kakor na ljudeh. Samo v Umanu so Rusi za plenili okrog 500 tankov in opreme za 3 divizije.

Južna fronta: Na mostišču južno od Rima so zavezniške čete zopet zasodle nazaj ozemlje, katero so izgubili v zadnjih nemških protinapadih. Na glavni fronti so zavezniki zopet odpočeli napad ob veliki podpori letalstva. Največji pritisk vrše zavezniki pri Cassinu.

Zračna vojna: Letalska ofenziva na severno in zapadno Evropo se nadaljuje z nezmanjšano silo. V teku zadnjih 14 dni so zavezniki izvršili prvi koncentrični napad na Nemčijo. Največji dnevi napad je doživel Berlin, katerega je napadlo okrog 3.000 avijonov, ki so odvrgli okrog 1800 ton bomb. Ponoči pa je bil nočno bombardiran Leipzig, kjer so bile uničene razne tovarne, ki so služile vojni industriji.

Poleg tega so bili napadani važni vojni objekti in železniška križišča v Franciji, Italiji, Jugoslaviji, kjer sta bila napadena tudi

Beograd in Zagreb.

Rdeče letalstvo je zopet bombardiralo mesto Helsinki in pristanišče Oulo, preskrbovalno bazo za nemško armado na Finsken.

Borba svobodoljubnih narodov: Veliki uspehi NOV jugoslovanskih narodov, katerih borba proti sovržnikom neče plamen vstaje in daje pobudo k neizprosni borbi proti hitlerjevini hordani, zasuznjenim narodom širom Evrope. Velike uspehinajajo poljski partizani, ki izvršujejo sabotažne akcije na komunikacije, ki so Nemcem nujno potrebne za oskrbovanje vzhodne fronte. Poleg tega so poljski partizani uničili več gestapovskih postojank in ubili precejšnje število nemških višjih političnih osebnosti.

Francoski partizani so v zadnjem času uničili veliko število vlakov, tako, da je švicarska vlada sklenila, da v nadalje Švica radi teh sabotaž ne bo več pošiljala svojih vlakov v Francijo.

Bolgarski partizani vrše sabotažne akcije širom Bolgarije.

Grški partizani vodijo ogorčene borbe na polotoku Peloponezu. Na Peloponezu inajajo partizani o svojenega že večji del ozemlja.

Tudi Italijanski partizani so zelo aktivni, ter prizadajajo okupatorju resne izgube.

Politični pregled

23. februarja je Rdeča armada praznovala 26 letnico svoje ustanovitve. Na ta dan so bile širom Rusije, v gotovih zavezniških in na osvobojenih teritorijih okupiranih držav proslave, ki so povelicevale pomen in vrednost ustanovitve Rdeče armade. Tov. Stalin je prejel čestitke k tej obletnici od raznih važnih osebnosti in državnikov od zavezniških in nevtralnih držav.

Ministerski predsednik Velike Britanije g. Winston Churchill je podal dne 22. II. v angleškem parlamentu pregled vojnih dogodkov. V svojem govoru je povedal, da ni nikdar govoril kaj

bo konec te vojne in da čas invazije t.j. otvorenitev druge fronte ni več daleč in da so termin za ta trenutek, ko bo Nemčija napadena z zapada, postavili na teheranski konferenci skupno z Rooseveltom in Stalinom.

Zračno vojno, je dejal, je dosedaj vodiloma Nemčije večinoma britansko letalstvo, a sedaj revzema to breme tudi ameriško letalstvo, ki je v Angliji že po številu močnejše od Angleškega in katerega udarci nad Nemčijo se bodo sto pjevali vedno bolj.

Nadalje je govoril o uspehih pomorske vojne in njenih rezultatih, o trdih bojih v Italiji, kjer pa bodo zavezniki, tudi opravili svoje nalogo, kar se tiče Badoglijeve vlade, da ima v zaveznikih vso podporo in da se bo glede nonarhije in te vlade odločilo po zavzetju Rima.

Posobno važnost v svojem govoru je Churchill posvetil naši NOV. Pri svojih izvajanjih je po dal zgodovino borb proti okupatorju v Jugoslaviji od njene okupacije. Mihajloviča je prikazal kot izdajalca, ki se bori z okupatorjem proti naši NOV. Govoril je o odlično organizirani armadi NOV J, ki šteje več kot četrt milijona borcev, organiziranih v korpuse, divizije in brigade. V teh edinicah se bore vsi narodi Jugoslavije, katere vodi odlični vođa maršal Tito. Govoril je o britanski komisiji, ki je pri NOV in izjavil, da bodo zavezniki z vsenično podprli naš osvobodilni pokret. O kralju Petru je izjavil, da se bo to vprašanje rešilo po vojni skupno s Sovjetsko Rusijo. Glede Poljske je podprl rusko stališče, da ni njena Belo Rusija ali Ukrajina, ampak zapadne poljske pokrajine, ki so danes pod Nemčijo. Govor je zaključil z izjavo, da čas poloma Nemčije ni daleč in da bo druga fronta kmalu odprta.

V zvezi s Churchillovim govorom, ki pravi, da se bo glede Badoglijeve vlade in italijanske nonarhije uredilo po zavzetju Rima, so sklepani italijanski delavci v osvobojeni Italiji, da bodo kot protest proti temu stavkali lomin.

Poleg tega se vrše velike stavke v severni Italiji, kjer stavka samo v Milanu več kot 120.000 delavcev pod parolo: nobenega delavca za okupatorja. Po poročilih se vrše v Milanu tudi različne borbe. V Milanu je bil ubit tudi prefekt mesta. V zvezi s stavkam, ki so se vršile v osvobojeni Italiji je bil tudi velik šoh v Neaplu. To je bil prvi šoh katerega so dovolili zavezniki. Na šohu je med drugimi govorniki govoril zastopnik maršala Tisa, ki je poudaril povezanost med jugoslovanskim in italijanskim narodom, ki ni kriv vojne in ki je tudi okušan fašistično suženjstvo.

Finska vlada se je že večkrat sestala k seji in diskusiji o predlogih premirja, ki jih je postavila Sovjetska Zveza. Pogoji so zelo ugodni s pripombo, če ne bi bila sposobna Finska sama izvršiti točke premirja, ji je v tem slučaju pripravljena pomagati Rdeča armada. Predlogi so v glavnem postaviti položaj iz 1.1940. interniranje vseh pripadnikov nemške vojske, izpustitev ruskih in angleških ujetnikov. Kakor izgleda finska vlada glede svoje odločitve vso stvar zelo zavlačuje. Istočasno se baje tudi pogaja z Nemci glede evakuacije nemške armade iz finske. Po zadnjih vesteh je finski parlament izglasoval vladi zaupnico iz česar se da sklepati, da je Finska ruske predloge za premirje odklonila.

Vsled nitrega napredovanja Rdeče armade proti Besarabiji in Bukovini se je še bolj povečala panika v Romuniji, tako v političnih krogih kot v javnem življenju. Neka večja politična osebnost je odšla v Kairo, ker se baje sestala z ruskim poslanikom.

Romuni, ki so se naselili v Bukovini in Besarabiji beže v notrajnost države.

Angleži so naslovili na Madžarsko poziv, da umaknejo svoje čete iz Jugoslavije. Angleški časopisi pa zahtevajo proti Bolgariji še hujše ukrepe, ker še nadalje podpira Hitlerja in je zasedla 3 Grške otoke, da so lahko poteni Nemci

poslali pojačanja v Italijo.

Kakšna je in kako se krha morala in razpoloženje nemške vojske na vzhodu, radi nadaljujočih se unikov nam zgovorno kaže slika, ko so pred kratkim pripeljali v Pskov 1.200 uklenjenih svojih vojakov in oficirjev, ki so se uprli iti na položaje. Isto se dogaja na čeli vzhodni fronti. Zapori v zaledju fronte so polni vojaštva, ki je zapustilo svoja mesta.

Na spisek vojnih zločincev je prišel tudi poveljnik južne nemške armade general Manstein ki je dovolil pokolje v Kijevu, kjer je bilo ubitih okrog 195.000 ljudi. Tudi njega bo zadela pravična in zaslužena kazen. Rusko ljudstvo ga bo sodilo na mestu njegovih zločinov v Kijevu.

NOTRANJA SITUACIJA.

Vojaški pregled.

Jugoslavija: V Jugoslaviji se nadaljujejo boji na vseh delih bojišča. Naša vojska vrši napade na okupatorjeve kolone, napade na njihove postojanke in neprestane sabotažne akcije in to predvsem na železnice in promet. Posebno je prizadeta proga Zagreb - Beograd, kjer je bilo v zadnjem mesecu iztirjenih 50 vlakov in pri tem ubitih okrog 300 Nemcev. Posebno velike izgube ima SS divizija "Princ Evgen". Naša vojska je zopet zasodla Grahovo in Gaciv v Bosni. Tudi na ostalih odsekih so se kljub visokemu snegu vršile uspešne akcije. Tako je bila v vzhodni Bosni uničena vrsta četniških postojank. Pri vseh teh akcijah je bilo veliko sovražnikov pobitih in zajetih ter zaplenjeno veliko orožja. Pri eni akciji je bilo na primer zaplenjeno 30 mitraljezov, 50 pusk, ter 9 minometov. V bojih se posebno odlikuje Češkoslovaška brigada, ki operira v Slavoniji. Veliko pomoč nudi naši vojski zavezniško letalstvo, ki bombardira pristanišče in ladje v Dalmaciji, ter prometne naprave in zbiranje nemških čet v Bosni in Hercegovini. V Otočcu so ustaši ustrelili dva par-

tizana in enega člana narодно osvobodilnega gi
banja. Naši so zato ustrelili 25 ustašev.

Slovenija: Ogorčene borbe se razvijajo na progi
Grosuplje - Novo mesto, kjer hočejo Nemci s po
močje motoriziranih edinic na vsak način vzpo
staviti železniško vezo na progi Ljubljana - No
vo mesto. Naši borci jo sproti razdirajo.

Pri zadnjih bojih je bilo samo okoli Ljub
ljane ubitih okrog 500 Nemcev, poleg tega pa
so bili še uničeni trije oklopni vlaki in več
tankov ter oklopnih avtomobilov. Pri Novem me
stu je bila razbita sovražna kolona, ki je šte
la okrog 800 mož. Nemci so se ob velikih izgubah
unaknili nazaj v Novo mesto. Uspešen je bil
tudi napad na neki nemški garnizion blizu Gro
suplja, kjer se je Nemcem končno iz te postojan
ke posrečilo unakniti. Oklopni vlak, ki je pri
šel tem Nemcem na pomoč je bil iztirjen in oro
žje po večini zaplenjeno. Na Štajerskem vršijo
Nemci trenutno ofenzivo. Naša vojska je uničila
nemško postojanko Metnik, blizu Kamnika. 27 o
rožnikov, ki so se nahajali v postojanki in se
niso hoteli predati, je bilo ubitih, orožje pa
zaplenjeno. V bližini Celja je bila napadena
večja nemška kolona. V Boju je bilo ubitih ok
rog 40 Nemcev. V Rajhenburgu so naši borci uni
čili rudnik premoga. Pri bojih je bilo ubitih 7
Nemcev in uničen 1 nemški tank. Večkrat je bi
la razrušena praga Litija - Zidani most.

Na Primorskem vodi uspešno borbo 30. divizi
ja, katere je prešla reko Sočo. Pri prvih bojih
je padlo 41 Nemcev. Uspešne borbe se vodijo tu
di okrog Gorice. V zadnji ofenzivi so imeli Nem
ci okrog 500 mrtvih. V Idriji sta bili pred kra
tkim uničeni dve električni centrali, ena, ki
dovaja tok za obrate v mestu, druga pa rudniku
S tem je obrat v rudniku popolnoma ustavljen.
Vsi delavci so odpuščeni iz službe.

Gorenjska: Po celi Gorenjski se vrši mobiliza
cija. Posebno uspešno na levem bregu Save. Na
stotine novih tovarišev pristopa in s tem jača
vrste naše vojske, ki bo v bodoče še bolj čr -

stno izpolnjevala svoje naloge in vodila še večje račune z okupatorjem na tem delu slovenske zemlje.

Istočasno presketajo puške širom Gorenjske in zadajajo okupatorju velike izgube. Tako je bila v zadnjem času izvedena vrsta napadov na sovražne kolone, kakor tudi na postojanke. Nenci so imeli večje žrtve in zaplenjeno je bilo precej orožja. Poleg tega je bilo iztirjenih par vlakov na progi Jesenice - Ljubljana in uničenih več avtomobilov in motorjev.

Politični pregled.

U tovarišu Titu je prispela ruska vojaška misija, ki se sestoji iz 22 oficirjev na čelu z divizijskim generalom Kornejevom. Poleg tega je prišlo tudi več ameriških oficirjev. Vsi narodi Jugoslavije navdušeno pozdravljajo predstavnike Rdeče Armade, ki bodo sedaj imeli priliko videti na svoje lastne oči, na eni strani neuklonljivo borbo jugoslovanskih narodov, na drugi strani pa delo in borbo domačih izdajalcev na okupatorjevi strani.

Ob 26 letnici ustanovitve Rdeče Armade je izdal maršal tov. Tito dnevno povelje, v katerem je poudaril velik pomen Rdeče armade in to posebno v osvobodilnem boju zatiranih narodov in njo dal za vzgled našemu bodočemu delu in borbi. Po celi Jugoslaviji so na predvečer te obletnice goreli kresovi in se vršili ljudski hodi.

Zavezniki so ustavili dobavo orožja Turčiji s pojasnilom, da bodo odslej pošiljali to orožje maršalu Titu, grškim in francoskim partizanom, ki se že aktivno bore proti skupnemu sovražniku, med tem pa orožje v Turčiji, katere še ne pokazuje volje vstopa v vojno na stran zaveznikov, leži mrtvo.

Bivši kralj Peter II. in zastopniki emigrantske vlade v Kairu so prispeli v London. Govorijo da v svrhu poizkusov pogajanj z italijanci.

tom.

20.februarja se je prvič sestal na osvoboje nem ozenlju slovenski parlament.Na seji, katera se je udeležilo 35 poslancev, se je razpravljalo o odloku drugega kongresa AVNO-ja ter o drugih važnih vprašanjih, ki se tičejo naše borbe in notranje ureditve. Po seji je bila poslana pozdravna brzojavka maršalu tov.Titu.

Da bi izvršili domovinsko dolžnost, se javljajo pripadniki širom sveta naši NOV. Tako se je prijavilo za našo vojsko v Aleksandriji 226 bivših mornarjev in 22 vojakov kraljeve garde. To namero pa je preprečila izdajalska vladarinja Petra II., ki je dala vse prostovoljce aretirati in odvesti v koncentracijska taborišča. To je zopet en dokaz več, ki dokazuje izdajalsko početje protin ljudske "begunjske vlade", katera je z odlokom AVNO-ja izgubila vso pravico do naroda. Proti tem postopanju je vložil naš Vrhovni komendant tov.Tito ostri protest.

Za našo vojsko so se prijavili tudi naši vojaki, ki se nahajajo v Meksiki, in sicer 350po številu.

Naši nasprotniki pa zapuščajo reakcionarne vrste naših švalobrancev. Pojavljajo se velike dezertacije in cele skupine stopajo na stran naše vojske.To se dogaja tudi v Sloveniji, ker se hočejo pripadniki Rupnikove bande rešiti -- vzhodne fronte, kamor jih hoče poslati Hitler. Posebno veliko teh dezertarjev je na Hrvatskem kjer pristopajo na našo stran celi odredi "domobrancev", katere je mislil Pavelić poslati v Nemčijo in nato Hitler na vzhodno fronto.

Iz Londona je govoril general Simović, ki je poveljeval našo NOV, ter povdabil, da je edino naša vojska narodna vojska, ki se bori proti okupatorju za svoj narod.Čestital je k uspešni borbi partizanov in v svojem govoru želel-činvečjih uspehov. Velik odnevi je imel ta govor med srbskim narodom, pri katerem ima ugled še od beogradskega puča.

V Moskvi je govoril tov.Simić, ki je napa -

del Dražo Mihajloviča kot narodnega izdajalca. RSJ je še enkrat obvestila delavce tovarn in prebivalstvo ob važnih objektih in železniških križiščih, da se nemudoma izseli, ker bodo zavezniki svojo letalsko aktivnost na teritoriju Jugoslavije še povečali. Ravno tako je RSJ pošlala poziv na srbske delavce, katere hočejo Nemci porabiti za pri gradnji utrdb ob jadranski obali, da se pridružijo naši NOV.

AKCIJE EDINIC GORENJSKEGA ODREDA.

- Dne 2.II. je III. bat. G.O. v neki vasi pod St. Iom priredil miting. Med izvojanjem je sovražnik izvršil napad. Naši so napad odbili in pognali sovražnika v te.
- Dne 9.II. je ta bat. priredil v vasi Peračice miting z namenom, da izvebi sovražnika.. Naročilo se je civilnemu prebivalstvu naj gre prijaviti to. Sovražnik je poslal patrolo v Peračice, da zasliši, ter poišče kaj o partizanih. To patrolo so naši napadli, ubili 3 sovražnike in zaplenili 1 brzostrelko, 2 puški, 3 pištole z municijo, 4 bombe in opremo.
- Dne 9.II. je patrola III. bat. minirala transformatorsko postajo v Lescah. Ta je bila ob niši v lateri se je nahajal štab policije. Porušenje tr. postaje je imelo za posledico ustavitev vseh obratov v Lescah pod njimi za okupatorja važne tov. verig, ki izdeluje oklone plošče
- Dne 10.II. je desetina III. bat. iz zasode pri V. bi napadla osebni avto, ubila SS majorja, soferja in spremljevalca pa težko ranila. Avto je zgorel.
- Dne 15.II. je 3 Min. četa napadla na blejski postaji policijo, ki je razkladala municijo iz vagona. Po napadu je večkrat odpeljal ročilni avto ranjence. Isti dan zvečer je patrola te čete za

- Žgala s fosforjen oklopni voz železniške straže. Oklopnjak je gorel ca 5min.
- Dne 16.II. je 1.min.četa minirala žel.progo med Kranjem in Šk.Loko, ter iztirila tovarni vlak. Razvitih je bilo večje število va gonov. Promet je bil prekinjen 9 ur.
- Dne 17.II. je patrola I.bat.pretrgala tel.voč na dvode sv.Katarina.
- Dne 22.II. je III.bat.iz zasede napadel osredni avto in ga poškodoval. Ker šofer ni bil poškodен je izvozil iz zasede poškodovani avto in žrtve v njem.
- Dne 25.II. je III bat.iz zasede pri Javorniku napadel vojaški avto. Ta je po napadu pripeljal še do bolnice na Jasenicah inč ložil ranjene.
- Dne 28.II. desetina I.čete II.bat.uničila mizar-ski obrat v Struževem, ker je delal iz-ključno za okupatorja.
- Dne 3. III. je odšla iz 1.in 2. čete I.bat. po 1 patrola na akcijo. Ena patrola je kre-nila s kom.bat.proti Bukovem vrhu, dru-ga pa v zasedo pri sv. Ožbaltu. Tu je imela 10 mož. Ob polsedmih zjutraj je bila zaseda obkoljena od ca 100 belogar-distov. Naši so z jurišem prebili obroč prizadejali sovražniku izgube in semi-prav malo utrpeli. Nato je sovražnik na-padel še taborišče pri sv.Ožbaltu kjer so pa naši izvršili v redu premik žepo preje. Taborišče in zaseda so bili izde-ni.
- Dne 28.II. je kom.I.bat.šel čez cesto pri Zmincu in zapezil sovražno zasedo 30 mož. Takoj je napadel s puško, sovražnik pa mu je odgovarjal z močnim ognjem. Tov.koman-dentu je prispela patrola na pomoč, na-ker je sovražnik izvršil unik proti Šk.Loki in prekinil borbo.
- Dne 28.II. je patrola II.bat.požgala 20 tel.drž-gov in uničila vojaški kabel Kranj-Ko-mnik.

Dne 29. II. je 1. minerska četa razrušila progoin minirale tov. vlak med postajama Pod - nart - Kranj. Uničenih in v Savo prevrženih je bilo več vagonov, promet pauzaviljen en dan. Na povratku so se minerci spoprijeli z sovražnikom, ki se je nahajal v bližini in mu prizadejali izgube.

Dne 1. III. je sovražnik v jačini So mož prodril na področje III. Bat. Njegov pokret je bil usmerjen preko polške planine proti sv. Ani. Bataljon je bil prepoznal o bveščen, da bi mogel napasti sovražnika pri napredovanju pač pa so njegove patrole pričakovale povratek na vseh, prelazih. Ko se je sovražnik vračal po dolini Završnice proti Mostem, je izvršila nanj napad naša zaseda sestoječa iz 4 tov. Z močnim ognjem je prestrašila celo kolono, ki je panično zbežala. Oficirji so silno kričali, ter s težavo zbrali moštvo na položaje. Naši so, med tem spremenili svoj položaj in zopet napadli iz boka. Sedaj sovražni oficirji kljub divjemu kričenju niso uspeli obdržati red in sovražnik je bežal ter se ustavil šele pri rezervarju Završnice, kjer je hotel sigurnokriče. Redi malostavilnosti naši niso mogli nadaljevati zasledovanje in pripečlih zapleniti orožje. Pri tem napadu, in boju se je izkazal tov. Cvetko kot izvrsten mitraljezec in iznajdljiv bojec

Dne 3. III. je bila napadena od Nemcev in domobrancev 2. četa I. bataljona. Med ostro, ter taktično dobro vedeno borbo je izvršila unik pred sovražno premočjo in mu prizadejala težke izgube, dočim jee sama utrpela malenkostne. Disciplinarno zadržanje tov. in neoboroženih novicev ter dobra taktika tov. komandir

- ja je iz nenačnega napada, pripravljenega po izdaji prinesla četi lep uspeh.
- Dne 8. III. je petrola 2 čete I. bat. napadla svražno železniško patrolo med postajama Čk. Loka - Gor. vas, Reteše. Sovražnik se je razbežal. Radi megle se ni moglo ugotoviti uspeh.
- Dne 8. III. je nočna sovražna kolona krenili iz Sk. Loke po blagaški cesti proti Breznici. Iz 2. čete I. bat. je bila poslana nasproti petrola 7 mož. Pri breznici je zredela na sovražnika, kateri je bil oblečen v bele halje in dobro kamufliran, ter je naše preje opazil in pričel streljati. Naši so takoj odgovorili in ga zadržali. Med borbo je prispe la naša pomoč in povečali pritisk na sovražnika. Ta se je umaknil, po encurnem boju. Padla sta dva sovražnika, več je bilo ranjenih. V borbi pa se je odlikoval tov. Lenardič, ki je požrtvovalen in predrzen.
- Dne 10. III. je odšla petrola 1. čete I. bat. na akcijo v nočno Sovražne železniške patrole ni bilo, privozil pa je osebni avto, ki ga je napadla. Ob povratku je porušila telefonski vod Redvode-Babji dol in zaplenila žico.
- Dne 11. III. je prateči vod I. bat. napadel s težkim mitraljezom in minometom sovražno zasedo pri sv. Volbenku. Sovražnik je zbežal iz zasede. Ta dan je 1. in 2. četa tega bat. pod vodstvom tov. Kolone izvršila mobilizacijo.
- Dne 5. III. je vršil I. bat. rekvizicijo v Retešah. Naši zasedi se je približal sovražnik na katerega so tov. odprli ogenj. Ta ga je pognal v beg.
- Dne 10. III. je bila petrola III. bat. napadena iz zasede. V trenutku so tov. zavzeli položaje in odbili napad ter poganili zasedo v beg. Taj je žel. nasip mučil kritje

KULTURNI PREGLED

KULTURNO UDEJSTVOVANJE EDINIC G.O.

Povečanje Gorenjskega odreda ima za narevno posledico razširitev in poglobitev propagandne in kulturnega udejstvovanja naših edinic. Ob aktivnosti propagandnih referentov bo vse delo zdobilo zelo velik razmah. Žepno časopisje bo postalo tako številno, da bo pri medsebojnem izmenjavanju nudilo občico čtiva tovarišem po edinicah in izzivalo medsebojno tekmovanje.

V tem pregledu je potreba predvsem razglasiti, da je 3 minerska četa izdala svoje glasilo z naslovom „Oj Triglav moj dom“. To časopisje razveseljiv dokaz, da je tudi ta edinica začela osvečati kulturnemu izživljanju tovarišev večjo pežnjo. Zastavljeno delo je treba vzdržati, ter ga lepo stopnjevati.

„Oj Triglav moj dom“, vsebuje članke: K počitku, Tov. Jože pada v zasedo, Minerska akcija, Kje tiči svoboda je pesen prav tako tudi tovariši Sraki v spomin.

K počitku, je napisal tov. Ivan. To je opis iz taborišnega življenja v času pred spanjem. Pisec najprej opazuje lepoto domače zemlje, potem se pa zdrži pri pogovorih, islih in čustvih tovarišev. Mestoma lepo pripoveduje, drugod pa malo klecne. Za prvi poskus pa je cel sestavek lepo, ter hvaležno obdelan. Verjetno bi mu koristilo, če bi ga pred objavo kak tovariš prečital in opozoril na šibkejši strani. „Tov. Jože pada v zasedo“ je napisal Sl vko. Opis je zelo primeren za žepni časopis in je pisec znal do odek obkrožiti tako, da se ne vidi nevoren položaj borca in njegove spretnost. Vse pa je šaljivo razgibano, ter upamo, da pri minercih tov. Slavku nebo znanj kelo snovi za bodoče sestavke. Tov. Francelj je opisal „Minersko akcijo“. To je volni dopis kakr-

Oni mora obstojati za vsako akcijo edinice. Če pri Vas še nimate vojnega dopisnika potem se je tovariš sam predstavil. Kje tiči svoloča, je pesen, ki jo je napisal Čížek. Pri citanju te pesni je potrebno pisca opozoriti na vse navzate in priporočila, ki smo jih napisali v kulturnih pregledih Gor. partizena. Isto velja tudi za drugo pesem. V obliki in izdelavi časopisa pripomnimo še, da štedite s papirjem in pičite na obe strani. Soljivk Vam manjki in navodila za izdajanje žepnih časopisov preberite.

Kovači smo in Gars Jelovce ste še časopisa, ki bi se jih dotaknili. Droh, ki je spisal članek Prešeren je s trditvijo, da je Smole vplival na Prešerna, da ni pel samo zeljubljenih, je najbrže tu napravil zamujavo s Čopom. Smole je bil Prešernu le drug banik. Tov. Stane in Potok lepo napredujeta. O Gars Jelovce, glasilo 2. min. čete je na razmeroma visoki stopnji. Za napredek bo priložnost velikega prostora. Pri zunanji obliki, če nimate dobrega ilustratorja priporočamo, da se držite lepih črk in opustite slikanje, ki skoro enako vseh trud. Tov. Veke ni več pri Vas in to se pozna, kakor se ne da prikriti, da Gorski in I. če nista sestavljal šal. Zato pa tiste čenarste kos izboljšajte drugo pa opustite.

Mitingi in kulturni večeri so se zagostili. Zlasti tov. Stane v II. let. žanje lepe uspehe. Če bodo vsestraniko delali, bodo iz snovi, ki jih sami sestavljam vedno lažje sestavljati sporede. Toda s posebno vnamo se nam je lotiti vojnega dopisništva. Tu so še vrzeli, ki nam ne dajajo gledne visine. Potrudimo se.

Kronikalne 20. dec. n. l. smo o kroniki prvič spregovorili in izdelali nalogo vpeljati jo in jo stalno voditi. Prvi hip se človek niti zave ne vrednosti in pomembnosti kronike. Toda če pomislimo, da niti vsako stoletje nimamo dogodkov, kot jih doživljamo mi, se moramo vprašati ali najbo na tisti ali čez, ki smo izročili pozabi veličastno borbo našega naroda in njegovih herojev. To namre bit! Odgovorimo si s popolno kroniko.

Nas čolnic otirajo!

Zgodovinska abekdota:

Hitler se je naveličel živeti; zato je pro- sil Göringa, naj ga ustrelj. Göring je po krat- kem oklevanju z veseljem napravil, kamoradu, po- sljedno uslugo. Tako je Dolfu primaha pred ne- baške vrata. Sv. Peter ga malo prenotri in pov- praša kdo je in kje se njegove zasluge? Dolf se razkorači in začne: "Bečnil sem nemški narod in ga osrečil, dvignil n mškega delovca in ršil Evropo pred boljševiško nevarnostjo!" Sv. Peter zmije z glavo in brž pošlje angela naj se prep- riče če je vse to res? Angel se vrne in zoni- ka: Nemci trpe, kakoto okušajo, kolnejo... "Kaj se razkuri Dolfu, "Ali nisi brač časopisov?"

Posem po želji:

Ne predvečer Hitlerjevoga godu je bila ne- posebno želja slavljenca povebljena v glavni- stn filmska igralka Zarah Leander, katerogles je fahrerju posebno všeč. Na vprašanje povkckaj naj mu za oje si je izbral ono: Ich weiss, es muss ein Mänter geschehn... /jaz vem, da on ču- dež se mora zgoditi./ toda čudeža noče biti.

Nazaj k čopiču:

Prvo Hitlerjevo knjigo Mein Kampf nihče več ne čita. Zato se je vodja - pisatelj odločil, da spiše novo iz polja na katerem je boljšona. Domislil se je naslov: Zurück zum Pinsel /na- zaj k čopiču. V hitlerjenskih krogih je vest o tem vzbudila veliko zanimenje saj bo pleskar- stvo v bšiznji bodočnosti zelo važna obrt, ki se jo bodo skušali posluževati vsi naciji.

Upanka:

Kakšna razlika je med Nemčijo in Indijo?
Vsa Nemčija strada za onega / Hitlerja /
Za vso Indijo strada eden / Ghandi /.

=====

Tovarišca in čitatelja v pojasnilo.

Redi tehničnik ovir smo zadržajo časopisa zakasneli. Da nekoliko zamšino nastalo, nezažaljeno vrzel smo izdali št. 7 in 8.

